

Nærvær i det daglige arbejdsliv...

Inspiration fra Hannah Arendts filosofiske teori om arbejde...

v. Tommy Kjær Lassen, phd, ekstern lektor, forfatter

tkl@stayhuman.dk mobil 24417899

Livsverdenen

- Livsverdenen er menneskets umiddelbare hverdagshorisont
- Det er i livsverdenen at mennesket danner sin identitet og finder mening i tilværelsen
- Et nøglebegreb i den fænomenologiske filosofitradition
- Ifølge Martin Heidegger er livsverdenen en særlig måde at være til stede i livet på, hvor man forholder sig til livet på en nærværende, sansende og reflekterende måde.
- Livsverdenen står i modsætning til systemverdenen (Habermas)
- Fx TID (græsk: kronos og kairos) hhv kvantitativ og kvalitativ

Hannah Arendt (1906-1975)

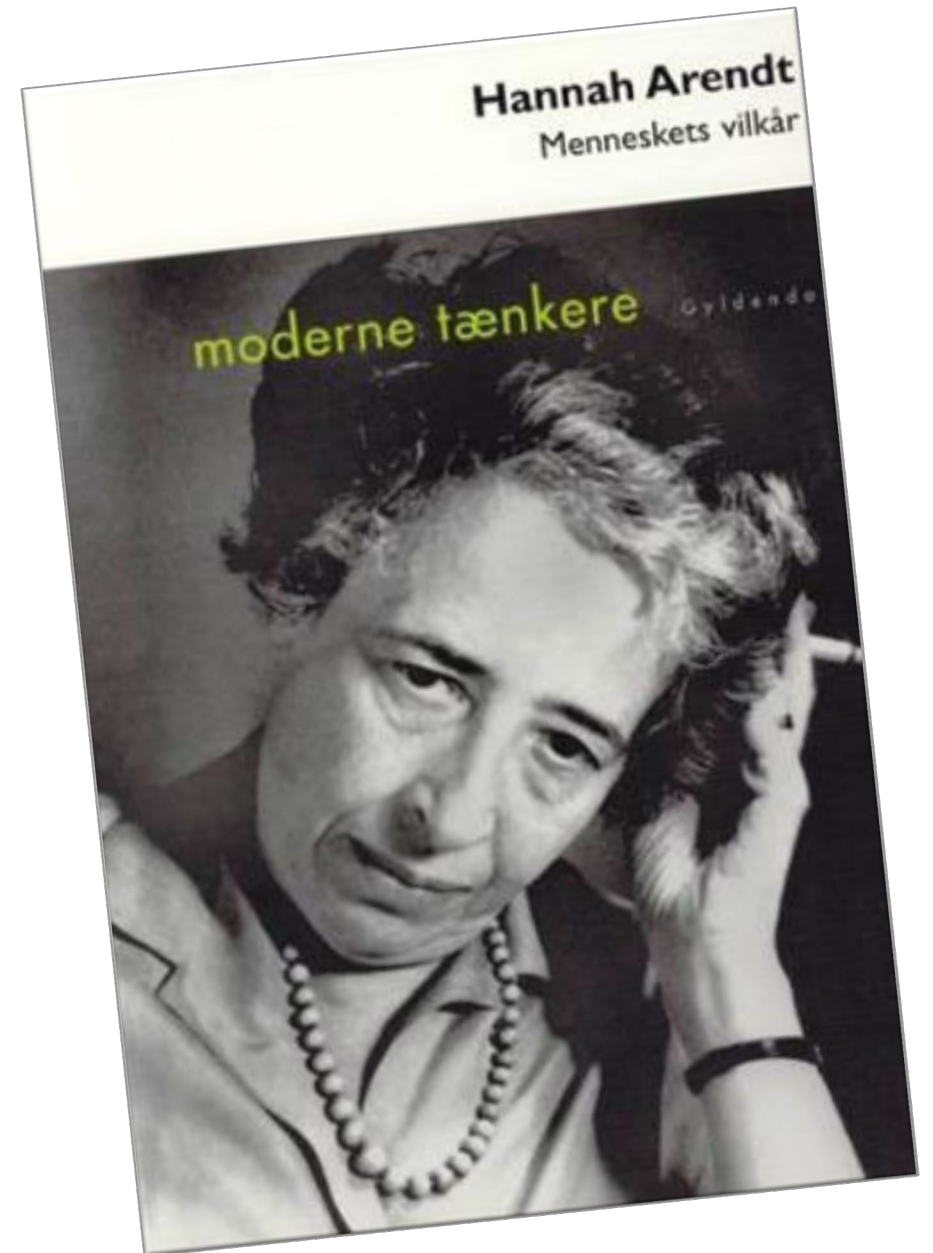

- Tysk-amerikansk filosof og politisk tænder.
- Som ung studerede hun eksistentialisme og var elev af blandt andre Rudolf Bultmann, Martin Heidegger og Karl Jaspers.
- I 1933 måtte hun emigrere til Frankrig pga sin jødiske oprindelse. Hun kom siden til USA, hvor hun senere fik statsborgerskab.
- Professor ved University of Chicago og The New School i New York.
- Skrev om Eichmann i Jerusalem for The New Yorker
- Modtog Sonningprisen i 1975 i København.
- Hovedværk: The Human Condition. En analyse af menneskets virksomme liv. (1985).

Hvad vil det sige at arbejde?

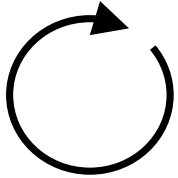
Hannah Arendt skelner i sit hovedværk "Menneskets vilkår" imellem tre forskellige former for menneskelig aktivitet:

- **ARBEJDE** (Labor)
- **FREMSTILLING** (Work)
- **HANDLING** (Action)

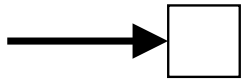

	GRUNDEVILKÅR	DRIVKRAFT/PRINCIP	INDSTILLING	METAFOR
LABOR:	natur / overlevelse	nødvendighed	pligt og udholdenhed	'kroppens' arbejde
WORK:	materialisering civilisation	nytte/udvikling	fokus på mål / resultat	'håndens' arbejde
ACTION:	dialog og fællesskab	frihed og 'fødsel'	Idéer og værdier	'åndens' arbejde

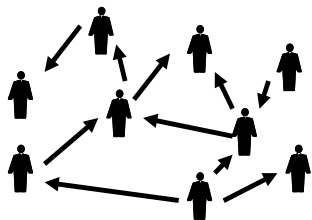
Tre strukturer i hverdagens arbejdsliv

The cyclical nature of LABOR

The arrow nature of WORK

The intertwined nature of ACTION

- **LABOR** er en aktivitet, der har en cirkulær struktur. Det er det daglige slid og hverdagens og årets rutiner. Labor er en cyklus med en bestemt rytme, og som er uden begyndelse eller afslutning.
- **WORK** defineres som skabelse eller produktion. Det er en aktivitet, der har en fremadrettet bevægelse (ligesom en pil) med en klar begyndelse og afslutning. Work hører hjemme i årsag-virknings logikken og følger en instrumental rationalitet.
- **ACTION** er defineret som dialog med andre mennesker om emner, der har betydning for os. Det er en aktivitet, der har karakter af kommunikation, netværk og interaktion. Action har en begyndelse, men ingen ende. Action er den del af den menneskelige aktivitet, der handler om værdier og meningsskabelse.

Arbejde / Labor / "Animal Laborens"

Der er ingen vej udenom!

”Der kommer aldrig en teknologi, der kan tage trædemøllen ud af livet!”

Lynda Gratton, Professor, London Business School

STAY HUMAN

Rutinearbejde
har også en
god virkning!

”Augustin anbefaler manuelt arbejde [...] af tre grunde: Det hjælper til at bekæmpe fristelserne ved lediggang; det hjælper klostrene til at opfylde deres pligt om at vise barmhjertighed med de fattige; og det er gunstigt for kontemplationen, fordi det ikke involverer bevidstheden, sådan som andre former for beskæftigelse, for eksempel handel med varer.”

Hannah Arendt, Menneskets vilkår, 2005
Gyldendal. S.391n.

STAY HUMAN

Labor: Kroppens arbejde

Det menneskelige vilkår for arbejdet er selve livet eller det at være i live:

- Primære behov: mad, varme, ly, søvn – knyttet til kroppen og dens forfald
- Præmis: Nødvendighed
- Kroppens slid / rutinepræget / cyklusbevægelse
- Forløber uden ophold og begynder bestandigt forfra
- Efterlader ingen produkter, resultater konsumeres undervejs
- Resultatet er ikke blivende / forgængelighed
- Handler om overlevelse / reproduktion
- Det rene arbejdsliv er et liv i fattigdom
- Man er ikke tilstede i labor som individ/personlighed
- 'Animal Laborens': det arbejdende dyr: "fanget i egen krop, egne behov" "Et liv bestående af arbejde fører til ensomhed og meningsløshed"
- Rytme, antistress, ud-af-hovedet, befriet for selvrealisering

STAY HUMAN

Fremstilling / Work / "Homo Faber"

Vis mig dine metoder og jeg skal sige dig hvem du er...

kronik

AF MARTIN HERBST, SOGNEPRÆST, FORFATTER OG EKSTERN LEKTOR

29. august 2014 00:00 | 1 kommentar

Hvis man i dag vil være succesfuld politiker, skolelærer, pædagog, forretningsmand, ægtefælle, forælder eller menneske i det hele taget, kræver det, at man er i besiddelse af det rigtige "værktøj". Værktøj er blevet kodeordet i snart sagt enhver sammenhæng.

læs også

[Tanker om at leve et autentisk liv](#)

[Nutidens unge bliver ladt i stikken på universiteterne](#)

[Forældre overser unges problemer](#)

Hvor jøderne sagde "Husk Gud!" og grækerne "Kend dig selv!", siger vi "Husk værktøjet!"

ET SPØGELSE HÆRGER LANDET. Dets navn er "værktøj". Værktøj er tidens mantra. Vil du være succesfuld politiker, skolelærer, pædagog, forretningsmand, ægtefælle, forælder eller menneske i det hele taget, kræver det, at du er i besiddelse af de

Værktøjssamfundet giver os tunnelsyn

Vi har værktøjer til alt; rekruttering, personaleledelse, effektivisering, konfliktløsning. Undervisningsministeriet har endda udviklet et værktøj til at sikre folkeskoleelevers naturlige udvikling, for det kan slet, slet ikke overlades til naturen. Men værktøjerne giver os ofte tunnelsyn og falsk tro på, at vi er på rette spor

Print

Send

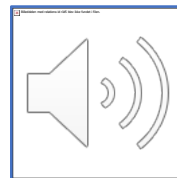
STAY HUMAN

Portræt af 'Homo Faber' (mennesket som håndværker):

Romanfigur: Walter Faber, en selvsikker teknokrat,
rationelt tænkende, teknologidyrkende ingeniør...

Oplæst af Klaus Rothstein , radiovært Skønlitteratur på P1.
d. 10 maj 2017

Fra den schweiziske forfatter Max Frischs roman 'Homo
Faber' fra 1957.

Work: Håndens arbejde

”Det fremstillende menneske er undervejs i en stadig søgen efter nye idéers realisering i nye materialer og sammenstillinger.” Anne Marie Pahuus

- Vi flytter ind i verdenen. Gør den til vores. Civilisationsprojektet
- Fokus på det objektive, der kan ”stabilisere det menneskelige liv midt i det biologiske livs malstrøm af subjektivitet, ensomhed og meningsløshed” Rostbøll s.21
- Man skaber noget, et værk... Resultatet er ’permanent’
- Handler om:
 - A) rejse en verden, der kan huse os som mennesker
 - B) Man lægger noget af sig selv i det skabte
- Det frembragte er til for noget andet, end sig selv. Bærer ikke sin egen mening. Ydre formål
- Rationel, instrumentel, kausal logik, genstandsgørende
- Projektsamfundet / Projektmennesket / konkurrencestat / præstationssamfund
- Homo faber er sin egen herre og kan beherske naturen

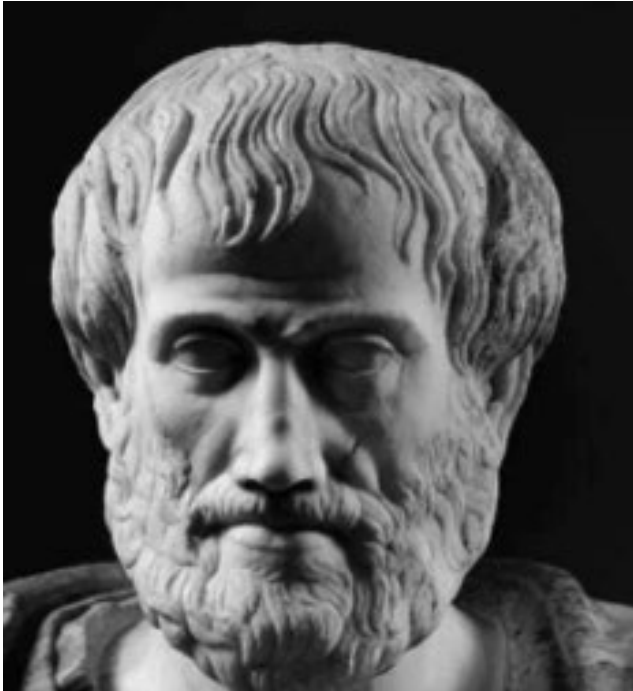
Action / "Vita Activa"

Per Arnoldi:

*”Jeg har ikke en passion...
...Det er passionen,
der har mig!”*

Praksis eller *Praxis*?

Aristoteles skelnede ifølge professor Finn Thorbjørn Hansen mellem begreberne praksis (*techné*) og *praxis*:
"Når vi står i en praksis, er for formålsrationelle. Det, vi gør, gør for at opnå noget andet. En murer samler mursten for at bygge et hus. Når vi står eller er i en *praxis*, derimod, gør vi det, vi gør fordi det har en værdi i sig selv, som f.eks. når vi leger, elsker, maler eller går en tur i skoven. *Praxis* er knyttet til den eksistentielle dimension i tilværelsen."

Finn Thorbjørn Hansen, *At stå i det åbne*, Hans Reitzels Forlag, 2008:11

Livsfilosof Mogens Pahuus: To måder at være aktiv på: A ud fra 'jeget' og B ud fra 'selvet':

A: Man har greb om og behersker sig selv når man tager (arbejds)situationen op, klarer de udfordringer, den stiller, tager sig af de opgaver, man har, målrettet søger at virkeliggøre sine ønsker eller rutinemæssigt tager sig af, hvad man har at sørge for. Da betjener man sig af en kraft og en formåen, som man disponere over, og det vil sige at man greb om og behersker sig selv.

B: Men vi er også aktive på en anden måde. Vi kan være aktive ud fra en kraft, som vi ikke disponere over, men som er en kraft, der gør os åbne for og optaget af verden og de andre, som gør, at vi betages, fængsles, optages af noget, om som gør os virksomme på en involveret måde. Når vi på denne vis ikke anstrengt og viljesmæssigt og med greb om os selv bemestre en situation, men bliver ført ud til tingene og tilegner os dem i en uanstrengt åbenhed, optagethed og involverethed, er vi til ud fra *selvet* i os. Thi det er når man er til i en fri og utvungen livsudfoldelse, at man kan siges at være sig selv.

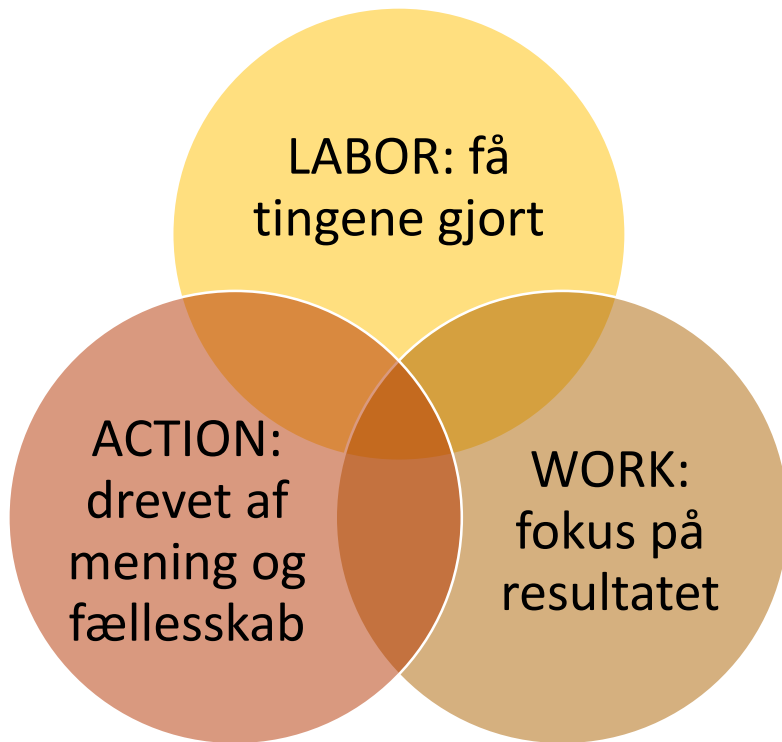
Action: Åndens arbejde

- Finder sted *imellem* mennesker
- Bærer formål i sig selv
- Frihed: uden at være materiel forpligtet
- Spørger: 'Hvorfor' fremfor 'hvordan'
- ikke handlingsanvisende
- er i princippet resultatløs / målet er i processen
- Her er du frigjort til at være dig
- Handlingen tilhører ikke individet. Det er noget der foregår *imellem* mennesker. Åbn munden og tal om det der betyder noget for dig!
- Den menneskelige verden er samtalens verden. Men samtalen kræver at man står ansigt til ansigt, og så kræver den en fælles verden at udfolde sig i..
- Udgør et brud med den menneskelige determinisme
- Natalitet: at sætte noget nyt i verden Eks.: tilgivelse, løfte
- Princip: pluralitet = flerhed. Mangfoldighed / diversitet

Refleksioner:

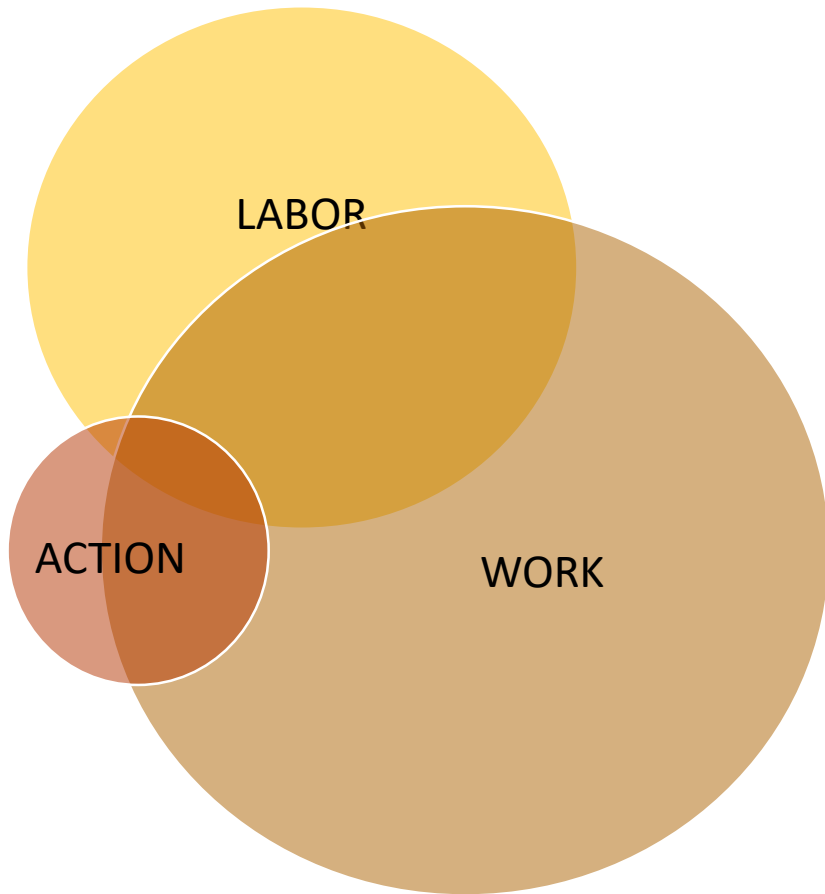
- Beskriv hovedaktiviteterne i dit eget arbejdsliv. Hvordan fordeler de sig i forhold til Arendts tre domæner?
- Arendt beskriver tre forskellige tilfredshedsfølelser. Hvad er dine egne erfaringer med disse tre følelser af tilfredshed? (Glæde ved sliddet, glæde ved det færdige resultat, glæde ved at anerkendes som menneske med værdier, følelser og tanker.)
- Ifølge Arendt er alle tre arbejdsaspekter væsentlige for den menneskelige eksistens. Overvej hvordan de tre elementer er tilstede i dit eget liv og arbejdsliv.
- Hvad kan man gøre for at opnå en bedre balance i et individs (eller en afdelings) arbejdsliv, ud fra Hannah Arendts arbejdsfilosofi?

Balance i arbejdslivet mellem Labor, Work & Action

- Labor er kommet for at blive. Pas på romantiserende forestillinger om arbejdslivet
- Vi får stress når vores 'mindset' ikke passer til opgaven:
 - Laboropgaver kræver labor mindset
 - Workopgaver kræver work mindset
 - Actionopgaver kræver action mindset
- Action kan fx ikke implementeres med sprog og metode fra work

Problemet i det moderne arbejdsliv:

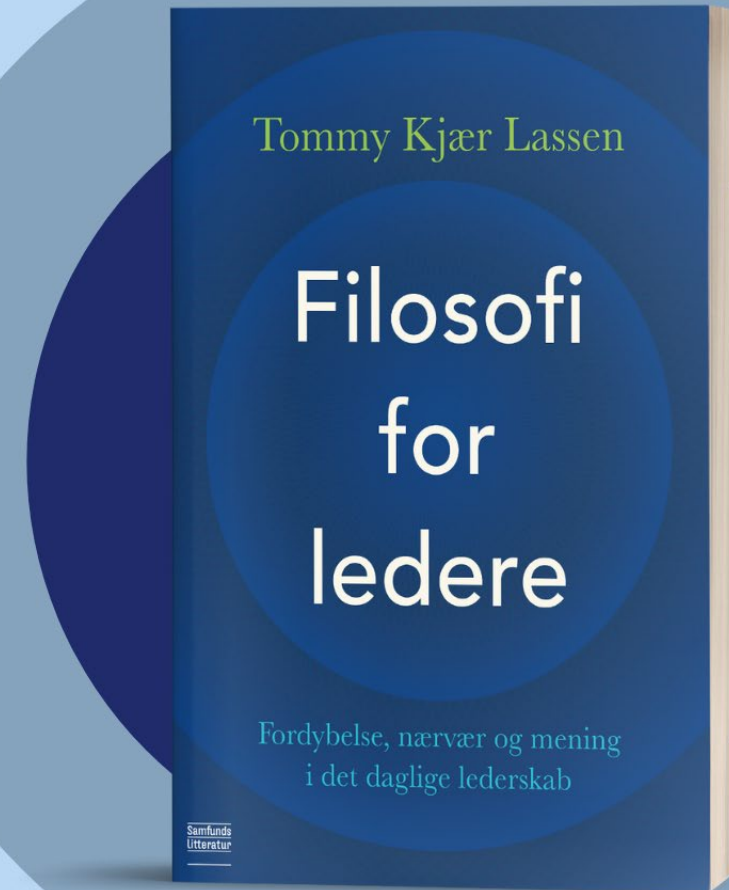
”...ved at undersøge forskydninger i hierarkiet mellem de tre aktiviteter forsøger Arendt at afsløre grundlaget for den umenneskeliggørelse, som kendetegner det moderne vilkår.”

Christian Dahl og Rune Lykkeberg, Introduktion til Menneskets Vilkår, s.11. Hannah Arendt, Menneskets Vilkår, 2005, Gyldendal.

Læs mere:

*'Filosofi for ledere.
Fordybelse, nærvær og
mening i det daglige
lederskab'*

Link(indhold, uddrag, link til
Academic Books):
<https://samfundslitteratur.dk/bog/filosofi-ledere>

Læs mere på samfundslitteratur.dk

STAY HUMAN

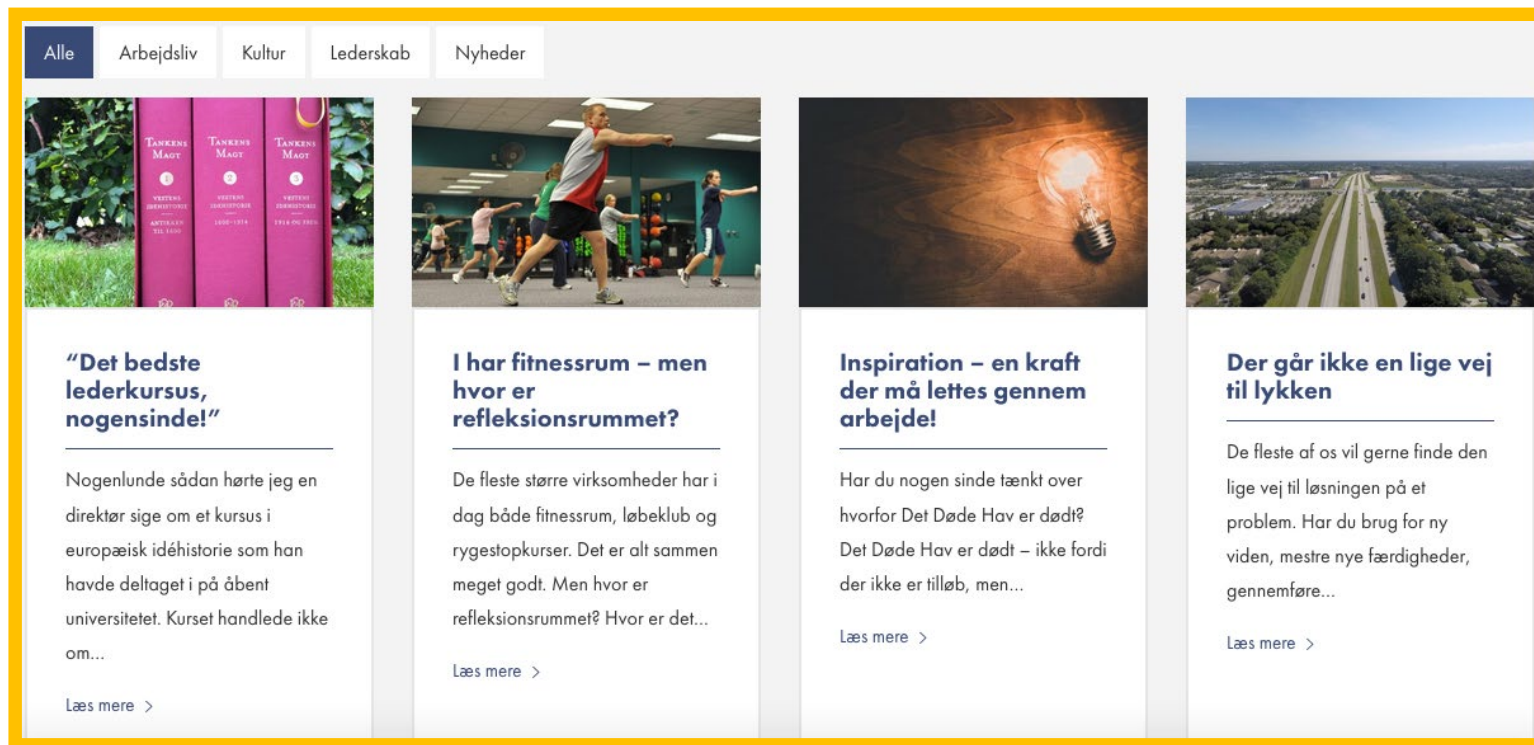
Følg, og læs mere...

www.linkedin.com/in/tommylassen/
stayhuman.dk

Tommy Kjær Lassen

Mobil 2441 7899

tkl@stayhuman.dk

The screenshot shows a LinkedIn profile feed with a yellow border. At the top, there are navigation tabs: 'Alle', 'Arbejdsliv', 'Kultur', 'Lederskab', and 'Nyheder'. The 'Alle' tab is selected. Below the tabs are four posts, each with a title, a short text snippet, and a 'Læs mere >' link.

- Post 1:** Title: "Det bedste lederkursus, nogensinde!" Image: Three purple book spines with the text 'TANKENS MAGT'. Text: "Nogenlunde sådan hørte jeg en direktør sige om et kursus i europæisk idéhistorie som han havde deltaget i på åbent universitetet. Kurset handlede ikke om..."
- Post 2:** Title: "I har fitnessrum – men hvor er refleksionsrummet?" Image: People exercising in a gym. Text: "De fleste større virksomheder har i dag både fitnessrum, løbeklub og rygestopkurser. Det er alt sammen meget godt. Men hvor er refleksionsrummet? Hvor er det..."
- Post 3:** Title: "Inspiration – en kraft der må lattes gennem arbejde!" Image: A glowing lightbulb on a wooden surface. Text: "Har du nogen sinde tænkt over hvorfor Det Døde Hav er dødt? Det Døde Hav er dødt – ikke fordi der ikke er tilløb, men..."
- Post 4:** Title: "Der går ikke en lige vej til lykken" Image: An aerial view of a long, straight road. Text: "De fleste af os vil gerne finde den lige vej til løsningen på et problem. Har du brug for ny viden, mestre nye færdigheder, gennemføre..."

STAY HUMAN